

# SLOVENEK

== Cene inseratov: ==  
Enostopna petlinna vrsta mal  
oglas po K 4— in K 6—,  
veliki oglasi nad 45 mm vi-  
šine po K 8—, poslana itd.  
po K 12—.

Pri večjem naročilu popust.  
Izhaja vsak dan izvenredni  
ponedeljki in dnevi po praz-  
niku ob 5. uri zjutraj.

Mesečna priloga: Vestnik SKSL.

Poština plačana v gotovini.

== Naročnina ==  
za državo SHS:  
za celo leto naprej Din. 90—  
za pol leta " " " 45—  
za četrt leta " " " 22-50  
za en mesec " " " 7-50  
za inozemstvo:  
celoletno " " " Din. 150—  
mesečno " " " 12-50  
== Sobotna izdaja: ==  
v Jugoslaviji " " " Din. 10—  
v inozemstvu " " " 20—  
Posamna štev. 75 par.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici štev. 6/III.  
Recepti se ne vračajo; nevrnjeni plači se ne  
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, uprava, št. 322.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.  
Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase.  
zagreb 9.011, sarajev 7563, praška in dunaj 24.797

## Enakopravnost in huma- niteta.

Velik del našega političnega boja se vrši danes v znamenju borbe za enakopravnost. Nadvlado enega plemena nad drugim ali pa protežiranje enega veroizpovedanja pred drugim odločno odklanjajo ne samo tisti, ki se čutijo nadvladane ali zapostavljene, ampak tudi oni pošteni srbski krogi, ki so si kljub viharim strankarskim bojem ohranili še nekaj politične uvidevnosti in nekaj smisla za dobrobit in prospeh državne celokupnosti in ne gledajo samo na svojo najbližjo in najožjoko okolico.

Neenaka mera, s katero se dele posameznim plemenom in veroizpovedim dobrote iz državnih rok in neenako razmerje v obremenjenju važnih državnih delov odseva najjasnejše iz številč državnega proračuna. Res je, da so gotove postavke v državnem proračunu, nad katerimi zmagujemo z glavami, pri katerih pa se vendar lahko tolažimo ali z nepoučenostjo o razmerah ali s pomanjkljivo statistiko ali pa najdemo »z nekoliko dobre volje« kakšen drug vzrok, ki nam dela stvar vsaj razumljivo, če že ne opravičljivo. So pa tudi postavke v državnem proračunu, kjer ne moremo najti niti dobre volje, niti se moremo tolažiti z nepoučenostjo ali s slabo in neurejeno statistiko, ampak kjer ne moremo videti in najti drugega kakor — preprozne name-  
nel In to je hudo.

Naj navedemo za dokaz nekaj činjenic iz govora drž. posl. g. Škulja. Posl. Škulj je 23. februarja t. l. povedal v svoji kritiki državnega proračuna med drugim tudi sledeče:

»Če vzamemo naš proračun, vidimo, da pride v Slovenijo na eno bolniško posteljo na leto 3000 Din stroškov, na Hrvaškem in v Slavoniji 1200 Din, v Srbiji pa 6000 Din (Čujmol). Gospodje, vprašajmo se: ali je zdravje in življenje državljanov v okolici Ljubljane kaj manj vredno nego življenje in zdravje človeka iz okolice Niša ali Belgrada? Gospodje, mi moramo stati na stališču, da je zdravje poslednjega seljaka prav tako dragoceno kakor zdravje prvega ministra v državi. (Medklje: »To je stara resnica!«) To je resnica, a ta resnica se ne kaže v proračunu. Če smo res demokratična država, moramo stati na stališču, da je zdravje in življenje zadnjega kmeta prav tako dragoceno kakor življenje prvega kapitalista v državi. (Klici: »Se bolj!«) V privatnem življenju velja princip, da naj se ne hajo vsi predsodki in vsa nasprotja vsaj pri bolniški postelji. Gospodje, prisiljen sem apelirati s tega mesta: Naj se neha neenakost in neenakopravnost med nami vsaj pri bolniških posteljah, vsaj v sanitarnem pogledu!

Dovolite mi, da pri tem poglavju omenim še eno dejstvo, ki je poznam iz lastne izkušnje. Dovolite najprej malo pojasniti. V prečanskih krajih imamo razvito posebno katoliško cerkveno organizacijo, ki ima namen, posvetiti se iz višjih nagibov službi bolnih in onemoglih. To so organizacije takozvanih usmiljenih bratov in usmiljenih sester. Upam, da je mnogim izmed gospodov tovarišev ta organizacija znana, ker uživa po svoji nesebični službi, lahko rečemo, svetoven sloves. Opozorjam Vas na to, da je Francija leta 1905., ko je izgnala vse katoliške redove iz svoje države, pridržala to kongregacijo, ki dala prostost in pravico, ostati v državi.

Te organizacije, osobito usmiljene sestre, služijo tudi v naši državi prostovoljno po naših bolnicah in v vseh zavodih, ki imajo namen, pomagati revnim, onemoglih, bolnim itd. Prostovoljno vršijo ta posel. Za njih trud jih nagradi država samo z malenkostnim doneskom, ki ga uporabljajo te organizacije za obleko svojih članov, za preživljanje svojih onemoglih članov v starosti, v slučaju bolezni itd. Malenkosten je ta znesek, ki ga prispeva država tem organizacijam, in moje mnenje je, gospodje, da moramo že s stališča državnih financ iti za tem, da tem ljudem, ki delajo skoro brezplačno v državnih zavodih, iz lastnega interesa kolikor mogoče pomagamo in jih ohranimo pri dobri volji.

Toda glejte, gospodje, kaj se je zgodilo tukaj pri finančnem ministristvu, oziroma pri direkciji glavnih carinarnic! Usmiljene

sestre iz državne bolnice v Ljubljani so dobile, da lažje izhajajo, od vodstva bolnice dovoljenje, da so prevzele skromnejše pogrebe. Iz tistih pogrebcev se samo vzdržujejo in preživljajo. Ker so pa ti dohodki nezadostni, so sestre prosile, naj se jim dovoli importirati pogrebni material, ki se dobi v Nemčiji in Nemški Avstriji, za nižjo carino ali brez carine. Gospodje! Ta prošnja je bila ponovno predložena glavni direkciji carinarn, a je bila ponovno dosledno odbita. (Medklje: »Jer bi to bilo proti zakonu!«) Informiral sem se po vzroku in sem dobil odgovor: Zato, ker ta organizacija ni humanitarna. — Potem človek res ne vé, kaj je še humanitarno, ako organizacija usmiljenih sester ne spada med humanitarne organizacije.

Drug slučaj! Pri nas v Sloveniji, na Hrvaškem in v Slavoniji so usmiljeni bratje po lastni iniciativi in z lastnim trudom napravili bolnice, v katerih so do zadnjega časa brezplačno oskrbovali bolnike. To koristno delo opravljajo nemoteno tudi danes. Ker pa težko izhajajo, so prosili, naj se jim dovoli carine prost import sanitetnega blaga, potrebščine za aparate z Röntgenovimi žarki, za takozvane »Quarzlampen« itd. Gospodje! Dosledno se pri glavni carinarni odbija ta prošnja, češ, da ta organizacija ni humanitarna. Če zavod, v katerem žrtvujejo ljudje svoje lastno življenje v pomoč bližnjemu, ni humanitaran, potem sploh ne vem, katera organizacija zasluži ta naslov.

Gospodje! Rekel sem poprej, da bom navedel te slučaje v zvezi z dokazom, da nismo enakopravni. Če pa vzamete druge organizacije, katere imenujem s spoštovanjem, kakor Serbian Relief Fond, ki izvršuje dela človekoljubja v Srbiji, vidimo, da je ta organizacija dobila nad dva milijona cigaret iz Anglije brez carine. Sanitetni material se ne sme uvažati brez carine, cigarete pa se smejo! In jaz koncediram: prav je, da se je angleški misiji ta uvoz dovolil carine prosto, ker opravlja karitativno delo v Srbiji. Toda z enakim merilom je treba meriti tudi naše humanitarne zavode.

Drug slučaj! Ženska prosvetna organizacija v Belgradu je dobila iz Češkoslovaške carine prosto razglednice. Torej razglednice se uvažajo carine prosto, sanitetni material pa ne! Jaz mislim, da imajo tam v glavni direkciji carinarn pač čudne pojme o splošnem blagostanju in bonitetah, katere potrebujejo naši državljani v prvi vrsti. Moje mnenje, gospodje, je, da je za dobrobit države veliko bolj potreben sanitetni material, kakor pa razglednice. Jaz ne odrekam onim organizacijam teh bonitet, toda, če dovolite to njim, zakaj odrekate še bolj potrebnim iste privilegije?

Mi razumemo neenakost pri obdavčevanju srbskih in naših davkoplačevalcev na račun trditve, da je Srbija v vojski največje trpela. Mi razumemo neenakost pri podeljevanju podpor za visokošolce iz Srbije in iz naših krajev na račun trditve, da je Srbija zmagovita država. To in še marsikaj razumemo. Nikakor pa ne moremo razumeti zapostavljanja pri odmeri podpor za tako plemenite ustanove, kakor so katoliške karitativne ustanove, zlasti one, katere je omenil poslanec Škulj, katerih nesebično in požrtvovalno delovanje je splošno znano in priznано v celem kulturnem svetu. Za zapostavljanje teh ustanov ne moremo najti drugega razloga, kakor — namen, ki je vse prej kakor plemenit in človečanski.

### K ZATVORITVI BOLNIŠNIC V SLOVENIJI.

Belgrad, 13. marca. (Izv.) Ljubljansko »Jutro« pripisuje poslancu dr. Kukovcu zaslugi, da se ne zapro bolnišnice v Sloveniji. Zasluga dr. Kukovca tiči morebiti v tem, ker ga že dolgo niti v Belgradu ni. Neoporečno je, da je prvi ustno protestiral proti zatvoritvi bolnišnic posl. dr. Hohnjec, ki je tudi osebno s posl. Brandtnerjem v tej zadevi posredoval pri finančnem ministru. Kako demokrati lažejo, dokazuje tudi dejstvo, da se je minister dr. Kumandi početkoma odločno branil dovoliti potrebne kredite, k čemur so ga morali naravnost prisiliti. Šele potem je prišel s tozadevnim predlogom pred ministrski svet.

## Skupen nastop male entente in Poljske v Genovi.

Belgrad, 13. (Izv.) Na zadnji seji belgrajske konference, ki se je vršila snoči, je bil soglasno sprejet nastopni sklep: Odposlanci Poljske, Romunije, Češkoslovaške in kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so se zbrali na konferenci izvedencev, da razmotirajo finančna in gospodarska vprašanja, katera stoje na dnevnem redu mednarodne gospodarske konference v Genovi, so ugotovili, da se v vseh vprašanih popolnoma strinjajo. V zmislu načela, določenega za genovski konferenco, da se ne sme vsiliti nobena izprememba obstoječih pogodb, nadalje prežeti trdne volje za sodelovanje pri veliki nalogi za obnovo Evrope in prepričani, da se bodo življenjski ter upravičeni interesi posameznih držav ščitili, so se izvedenci sporazumeli, da bodo na genovski gospodarski konferenci za-

vzemali v vseh vprašanih enotno stališče. Nadalje so sklenili, da se bodo tudi o vseh drugih vprašanih, ki bi morebiti še prišla na dnevni red gospodarske konference v Genovi, skupno posvetovali. — V političnih krogih vlada mnenje, da je belgrajska konferenca svojo nalogo popolnoma dovršila in v vsakem oziru dosegla zaželjeni cilj.

Belgrad, 13. marca. (Izv.) Na čast odposlancev na konferenci v Belgradu zastopnikov držav male entente in Poljske je priredil minister zunanjih poslov dr. Ninčić včeraj v hotelu »Srpski kralj« svečan banket.

Belgrad, 13. marca. (Izv.) Poljski, češkoslovaški in romunski izvedenci so danes odpotovali v svoje domovine, da poročajo vladam o uspehih in poteku konference v Belgradu.

## Uničujoča sodba predloga o samoupravi.

POSLANCI JUGOSLOVANSKEGA KLUBA SVARE.

Belgrad, 13. marca. (Izv.) Na seji zakonodajnega odbora so v soboto govorili v imenu Jugoslovanskega kluba poslanci dr. Hohnjec, Sušnik in Žebot.

Dr. Hohnjec je izjavil, da so centralizatorji z zakonskim predlogom o oblasti in srezki samoupravi napravili slab dar narodu. Samouprava, ki se poklanja s tem zakonskim predlogom narodu, je daleč od prave samouprave, kakor nebo od smleje. Ta predlog pomenja smešenje samoupravnih principov. Graditi ceste, mostove, železnice, skrbeti za poljedelstvo in druge narodno gospodarske stvari, za izvajanje socialnih in prosvetnih nalog, izvrševati to, more vsakdo. Zato je treba samo denarja in dobre volje, ni pa potrebno dovoljenje od zgoraj. Ta zakonski predlog hoče biti moderen s tem, da dovoljuje pokrajinskim skupščinam ustanavljanje zrakoplovnih zvez med posameznimi pokrajinami. Narod tega ne potrebuje. Narod hoče vzdrževati potom svojega zastopništva vse javne, politične in kulturne stvari v občinah in pokrajinah. Anglija, Zedinjene države ameriške in Švica morejo biti vzor, kako je treba v resnici upravljati demokratično državo na podlagi narodne samoodločbe in avtonomije. Program Jugoslovanskega kluba daje državi, kar je državno, narodu pa, kar mu pripada, medtem ko ne dajeta vlada in njena centralizacija narodu in njegovi samoodločbi skoro ničesar. Samoupravna kompetenca oblasti je mnogo manjša kakor pa delokrog občin v resmodernih državah. Zakonski predlog ima tudi ta veliki nedostatek, da ne vzpostavlja zveze med oblastno, okrožno, srezko in obč. samoupravo. Majhna samoupr., ki jo dovoljujejo centralisti, bo radi pomanjkanja fin. sredstev bolesta in bo umirala radi finančne malokrvnosti. Parcelacija države na veliko število srezov bo zahtevala veliko število uradništva in ogromnih stroškov, ki jih država ne bo mogla zmagovati. Centralizatorji hočejo s tem zakonskim predlogom vzdržati nesrečni in škodljivi sistem, ki se je v resnici praktical od sprejema vidovdanske ustave in ki ga hočejo vzakoničiti z zakonsko formulo. Tako vzakoničenje pomenja obnavljanje nezadovoljstva, mržnje in plemenskega boja, ter bo največja ovira na potu sporazuma med tremi plemeni našega naroda. Brez tega sporazuma življenja. Radi tega se v zadnjem času opaditev države in je nemogoč razvoj našega socialnega, gospodarskega in političnega življenja. Radi tega se v zadnjem času upaža tudi v Italiji močna struja za decentralizacijo uprave in tako zahteva tudi Partito popolare avtonomijo. Zgodovina nas uči in Italija nam kaže, po katerem potu ne smemo iti. V naši državi je mogoča popolna decentralizacija uprave, ki bi dajala narodu pravo in široko samoupravo. Zatem je prešel govornik na bistvo in princip samouprave ter je dokazoval, da predloženi zakonski načrt ne vsebuje temeljnih principov samouprave, ker ne daje potrebnih finančnih sredstev in onemogočuje potrebni kulturni in gospodarski razvoj. Govornik je kritikoval preveč strogo politično kontrolo nad oblastnimi in srezkimi skupšč-

nami oziroma odbori, ker ta del zakonskega predloga ravno dokazuje vso škodo radi odvisnosti samoupravnega telesa od osrednjih oblasti. Na koncu svojega govora je dr. Hohnjec naglašal, da ne bo taka samouprava nikdar zadovoljila ljudstva ter ne bo nudila potrebne svobode niti posameznikom, niti socialnim, gospodarskim in kulturnim enotam.

Posl. Žebot je naglašal početkom svojega govora, da se je slovensko plemo po prevratu z radostjo združilo s svojimi brati Hrvati in Srbi v skupni domovini, toda samouprave, ki jo je slovenski narod najbolj želel, ni dobilo, k čemur so suffirali slovenski demokrati, samostojneži in Kristanovci. Govornik je nato rekel: »Vi nas hočete razparcelirati z vašim centralističnim zakonom, predlogom o oblasti in srezki samoupravi ter vkovati v verige srbskega centralizma«. Predloženi zakon je polovičarski, ker v ničemer ne predstavlja okvirnega zakona, kar bi moral biti. V zakonu se ne daje ljudstvu pravica sodelovanja pri šolstvu in pri izbiranju učiteljev. V njem ni niti govora o kmetijskih zbornicah, o zakonu za zavarovanje, o viničarskem, stavbnem in obrtnem redu. Nadalje nima nobene podlage za zadružništvo. Ta zakonski predlog izključuje ženske od volivne pravice ter odvzema pasivno volivno pravico tudi delu uradništva in delavstva. Volivni red je po tem zakonu nemoderen, ker zahteva triletno bivanje v istem kraju ter veže več občin v skupen volivni okoliš. Poslanci oblastnih skupščin nimajo imunitete, nimajo svobode govora niti interpelacije, niti pravice do peticij. Vsa oblast je osredotočena v rokah velikih županov. Govornik je zahteval, naj se sprejme določilo, po katerem more skupščina postaviti velikega župana pred sodišče, ako prekorači svoj delokrog in pogazi pravice ljudstva. Zahteval je, naj imajo izvoljeni zastopniki ljudstva več vpliva. Nato se je bavil z oblastnimi davki in dokladi ter izjavil, da bi moralo biti v zakonu določeno, koliko odstotkov zemljiškega, hišnega in obrtnega davka ter trošarine in carine pripada oblastnim in srezkim financam. Naglašal je, da je oblastna oziroma srezka skupščina stroj, ki ga gonita veliki župan in vlada. Predlagal je, naj se ves zakonski predlog zavrže ter vrne vladi, da izdela boljšega.

Posl. Sušnik je govoril početkoma o Italiji, ker sodi, da so bile njene razmere v času osvobođenja podobne našim. Tudi v Italiji je bil po oktroiranju centralistične ustave l. 1848 hud boj radi centralistične ureditve države. Piemont, ki je vodil boj za osvobođenje, je bil popolnoma centralistična in militaristična država, dočim so ostale države Italije imele višjo kulturo in boljše upravo in so nekatere kazale federalistične in republikanske tendence. Boj za ureditev države je trajal celih 12 let. V tem boju je zmagal v veliko škodo italijanski birokratski centralizem, ki še danes ovira Italijo v njenem razvoju.

Belgrad, 13. marca. (Izvirno) Danes je v zakonodajnem odboru govoril v imenu demokratov poslanec dr. Svetislav Popović, ki je večinoma polemiziral z go-





